

об'єкта [3], яка необхідна при направленні об'єктів дослідження на експертизу, а також неякісне упакування вибухових матеріалів, частин вибухових пристроїв.

Врахування особливостей огляду місця події, а саме, рекомендованої послідовності огляду, ретельної фіксації слідів та інших обставин події в ході роботи на місці вибуху, наявності специфічних ускладнень для сприйняття і дослідження обстановки (пошкодженого банкомату, згорілих предметів, зруйнованих стін, підлоги приміщення тощо), залучення для участі в огляді та вилучення вибухонебезпечних та підозрілих предметів спеціалістів-вибухотехніків підвищує ефективність проведення даної слідчої (розшукової) дії і суттєво знижує ризик настання негативних наслідків (вибуху, знищення, пошкодження приміщень, загибелі людей).

Список використаної літератури: 1. Вибухи банкоматів в Україні. Статистика та протидія. URL: <https://www.ema.com.ua/news/vibuhi-bankomativ-v-ukraini-statistika-ta-protidija/><https://www.ema.com.ua/news/vibuhi-bankomativ-v-ukraini-statistika-ta-protidija/>. 2. Криміналістика: підручник / за заг. ред. д.ю.н., професора А.Ф. Волобуєва. – Х.: ХНУВС, 2011. 666 с. 3. Інструкція про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: затв. наказом МВС України від 19.08.2019 № 691 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text>

«Одержано: 25.10.2020».

УДК 343.98

Світлана Миколаївна ЛОЗОВА,

доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики і експертології Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

Іванна Іванівна СВИНОУС,

студентка 3 курсу групи Ф-6-ПЗдср-18-3 Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ТРУПУ НА МІСЦІ ПОЖЕЖІ

На сьогоднішній час пожежі в Україні виникають дедалі частіше. Причинами їх може бути підпал, необережне поведження з вогнем, недотримання вимог пожежної безпеки, самозаймання речовин чи матеріалів внаслідок неправильного їх зберігання, стихійні явища (удар блискавки), дитячі забавки з вогнем тощо. Підпал часто використовують як засіб приховування іншого злочину (вбивства, розкрадання, диверсії). Наприклад, в Сторожинецькому районі Чернівецької області, хлопець вбив жінку, а щоб приховати свій злочин підпалив будинок і втік [1]. Під час розслідування підпалів та інших злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж, однією з найбільш важливих слідчих (розшукових) дій є огляд місця події.

Огляд місця події - це слідча дія, яка має на меті дослідження матеріальної обстановки місця події шляхом безпосереднього особистого її сприйняття слідчим або іншими учасниками огляду для виявлення, фіксації і вилучення різних слідів злочину й інших речових доказів, з'ясування механізму події та інших обставин, які мають значення для розслідування кримінального провадження [2, с. 4]. Під час огляду місця події при розслідуванні підпалів та інших правопорушень, що призвели до пожежі часто виникає необхідність в огляді трупу.

Огляд трупа — це слідча дія, що проводиться слідчим на місці знаходження трупа з метою виявлення ознак, що дозволяють встановити особу потерпілого, місце, час, обставини і причини смерті, а також для відшукування ознак, які вказують на можливого злочинця. До складу слідчо-оперативної групи повинні входити: слідчий, оперативний працівник, інспектор-криміналіст, судово-медичний експерт або лікар. Це передбачено ст. 238 КПК України, у якій зазначено, що огляд трупа слідчим, прокурором проводиться за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта [3].

Згідно зі ст. 237 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин учинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів. Огляд місця події повинен проводитися після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. При цьому в невідкладних випадках огляд може бути проведений до внесення відомостей до цього реєстру, що здійснюється негайно після завершення огляду [3].

Огляд трупів, виявлених в осередку пожежі, доцільно проводити з фахівцями протипожежної служби. В першу чергу треба бути уважним і подбати про власну безпеку, виключити можливість травмування учасників огляду і поразки електрикою. Витягуючи труп з завалу, не слід завдавати йому додаткові пошкодження. Необхідно зібрати всі фрагменти трупа і залишки його одягу. Оглядаючи труп на згарищі, зазначають його позу, наявність одягу та його залишки, ушкодження тощо. Якщо труп розчленований, то детально оглядають кожну з його частин, зазначаючи її розташування та визначаючи відстань між окремими з них. Предмети, що викликають підозру щодо можливої причетності до події, вилучають для подальших досліджень. Водночас беруть не менш чотирьох зразків попелу з кожної ділянки вогнища для виявлення частин спалених трупів. Треба зазначити, що на місці події можна зіткнутися з явищем так званої посмертної ампутації, тобто відділення кінцівок на рівні суглобів внаслідок прогорання тонких у цих місцях м'яких тканин. Певне значення має й поза трупа — «поза бійця (боксера)», яка є наслідком різкого випаровування вологи та зсідання білків. М'язи ущільнюються і вкорочуються, тобто настає їх «теплове залякання». Оскільки м'язи-згиначі розвинуті сильніше, ніж м'язи-розгиначі, труп набуває пози, за якої верхні та нижні кінцівки згинаються. Це явище посмертне і свідчить, що

тіло перебувало у зоні дії високої температури, незалежно від того, потрапила туди людина живою чи мертвою [4, с.14].

На трупах, вилучених із згарищ, нерідко виявляються ушкодження (частіше на голові), які виникають посмертно і які можуть бути прийняті за прижиттєві. При обгоранні трупа кістки черепа інколи розтріскуються і в його порожнині виникають крововиливи у вигляді сухих крихких кров'яних згустків. Вирішити це питання можна шляхом мікроскопічного дослідження. За наявності проникаючого поранення різке скорочення внутрішнього органу свідчить про прижиттєвість порожнинного поранення, при посмертних ушкодженнях таке скорочення органів не відбувається.

Для приховування слідів злочину, злочинці інколи спалюють труп. Перед експертизою може бути поставлене питання про час, необхідний для спалення трупа в даних конкретних умовах. Повністю спалити труп до попелу в звичайній печі чи на багатті, як правило, не вдається, оскільки для цього необхідна висока температура протягом десятків годин, навіть якщо труп попередньо був розчленований. У печі серед попелу можна знайти залишки кісткового скелета, зуби, металеві пломби, які надсилають на судово-медичну експертизу. Комплексне дослідження попелу (емісійний і абсорбційний спектральний аналіз, люмінесцентна і поляризаційна мікроскопія, дослідження в м'яких рентгенівських променях, рентген-структурний аналіз та ін.) дозволяє встановити в ньому мінімальну кількість спаленої кісткової тканини, видову її належність, орієнтовно судити про вагу спаленого трупа, а також вирішити інші важливі для слідства питання [5].

При розслідуванні таких злочинів важливим є проведення огляду трупа. Огляд трупа проводиться на місці його виявлення, де було вчинене підпал або сталася пожежа. При огляді трупа важливо звернути увагу на наступне: місцеположення і поза трупа, предмети на трупі і в безпосередній близькості від нього, одяг і взуття на трупі, агальні відомості про труп, наявність і вираженість трупних змін, особливості частин тіла трупа і їх ушкодження, ложе трупа. Врахування даних вимог допоможе підвищити як результативність огляду трупа на місці події, так і ефективність розслідування в цілому.

Список використаної літератури: 1. Убив родичку і підпалив хату: на Сторожинеччині затримали 16-річного хлопця URL: <https://promin.cv.ua/2019/01/29/ubyv-rodychku-i-pidpalyv-khatu-na-storozhynetchchyni-zatrymaly-16-richnoho-vbyvtsiu.html> 2. Огляд місця події при розслідуванні окремих видів злочинів : [наук.- практ. посіб.] / за ред. Н. І. Клименко. – К. : Юрінком Інтер, 2005. 216 с 3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 12 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> 4. Лісовий А.С. Огляд трупа на місці його виявлення URL: <https://pathology.med.sumdu.edu.ua/files/%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%BE%D>

0%B2%D0%B0/%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C%202/%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/Oglad_trypa.pdf. 5. Судово-медична експертиза ушкоджень від різних видів зовнішньої дії: лекції НАВС (тема 3) URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudova_medutsyna/nm3/lec31.html

«Одержано: 20.10.2020»

УДК 343.98

Світлана Миколаївна ЛОЗОВА,

доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики і експертології Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

Ольга Сергіївна ШМУЛІЙ,

студентка 3 курсу групи Ф-6-ПЗдср-18-3 Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ДАКТИЛОСКОПІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Для ідентифікації злочинців з давніх давен використовувались різні засоби: від жорстких методів «таврування злочинців» до методів використання «словесного портрету», «бертильонажа», дактилоскопії. На сьогодні найчастіше використовується дактилоскопічний спосіб ідентифікації злочинців, який почав використовуватися ще наприкінці 19 століття і удосконалюється дотепер. Результатом такого вдосконалення стала перевірка дактилоскопічних слідів за автоматизованими обліками.

Автоматизована дактилоскопічна інформаційна система (АДІС) – це програмно-технічний комплекс, призначений для ведення дактилоскопічних обліків і здійснення перевірок слідів рук, вилучених з місць нерозкритих злочинів, по масивах дактилокарт осіб, які перебувають на дактилоскопічному обліку [1].

Сьогодні найбільш інформативним та результативним із криміналістичних обліків є дактилоскопічний. Він найбільш розвинений та ефективний. Дактилоскопічний облік ведеться за допомогою ідентифікаційної системи, яка включає установчі дані та дактилоскопічну інформацію про криміногенних осіб, за допомогою такої системи:

–забезпечується зберігання та облік, видача оперативно-довідкової інформації на певну категорію осіб (наприклад, що вчинили кримінальний злочин у межах території України тощо);

–здійснюється ідентифікація осіб, що приховують від правоохоронних структур свої біографічно-установчі дані;

–здійснюється пошуковий процес злочинців за слідами, які були виявлені на місці події [2, с. 216].